

03 Finał

Według Zygmunta Komorowskiego obszar tzw. Środkowego Sudanu obejmuje: a) **północno-wschodnie krańce dzisiejszej Nigerii, środkowy i północny Kamerun, południowy Czad, Republikę Środkowej Afryki oraz skrawki Sudanu, Zairu i Ugandy**; b) dzisiejszą północną część Sudanu Południowego; teren od El Obeid w Sudanie po północną część współczesnej Etiopii.

Według Antoniego Kurka nazwy *Kirdi* i *Kado* oznaczają: a) **to samo - „poganina” lub „niewiernego”**; b) pierwsza oznacza „poganina”, druga „niewolnika”; a) pierwsza oznacza „poganina”, druga „czarnego muzułmanina”.

Tuja, Kuli, Tszok to: a) wodzowie Kirdi; b) **istoty niewidzialne (duchy) u Kirdi**; c) „ogień”, „woda” i „ziemia” w większości języków paleonigrosudańskich.

Według mitu kosmogonicznego Fali pierwszy człowiek: a) **stał się szybko pierwszym kowalem, a zarazem złodziejem**; b) był pasterzem; c) był wróżbitą i lekarzem.

Azande, Bazande albo Zande, zwani też Niam Niam i Bazenda, są wielkim ludem rozprzestrzenionym na terenach dzisiejszej: a) **Demokratycznej Republiki Konga**; b) **Republiki Środkowej Afryki (Środkowoafrykańskiej)**; c) **Sudanu**.

Według Zygmunta Komorowskiego zachodni odłam Azande nosi nazwę, od dominującego tam rodu: a) **Abandza (Bandza)**; b) Awungara (Awungura, Wungura); c) Bakunda.

Państwa Azande nieustannie zmieniały się i mnożyły gdyż: a) **władza w nich była dziedziczna, ale po zmarłym wodzu dziedziczył ją ten z synów, który pokonał swoich konkurentów**; b) **pokonani pretendenci do tronu - bracia, a czasem i inni krewni - emigrowali i często usiłowali zakładać nowe organizmy państwowe na nowych terenach**; c) posiadali oni złożony system dziedziczenia ziemi.

Mężczyźni Azande z rodów wodzowskich praktykują: a) egzogamię; b) **endogamię**; c) **poliginie**.

W życiu społecznym Azande ważną funkcję pełnią więc kwalifikowani znachorzy i zaklinacze obu płci. Pomagają oni: a) **w zwalczaniu czarów**; b) **odprawianiu obrzędów zapewniających urodzaj i płodność**; c) **produkcji lekarstw i wrózeniu**.

Państwa Azande: a) **często wojowały między sobą**; b) **w obliczu wrogów zewnętrznych sprzymierzały się i tworzyły rozmaite federacje**; c) były zarządzane przez Naczelnego Władcę z Awungara.

Mangbetu: a) **ściśle przestrzegają egzogamii rodowej**; b) **zawierają z reguły małżeństwa poligeniczne**; c) **praktykują sororat**.

Mangbetu niegdyś praktykowali: a) **okupywania krwią ludzką (niewolnika) pierwszej sukni dorastających dziewcząt**; b) **deformowanie przez kobiety (dla ozdoby) przednie zęby, rozsuwając siekacze**; c) **wycinanie przez mężczyzn dna małżowiny usznej**.

Mangbetu są klasycznym przykładem migracji ukierunkowanej w Afryce: a) **najczęściej z północy na południe**; b) **w ostatnich stuleciach i w tej strefie, z zachodu na wschód**; c) autochtonów lesnych.

U Dinka hodowlą bydła trudnią się: a) **wyłącznie mężczyźni**; b) rody wodzowskie; c) całe rodziny.

U Dinka: a) **kobietom nie wolno nawet doić krów**; b) **mężczyznom zaś nie przystoi praca rolna**; c) nie inicjowani nie mogą zbliżyć się do bydła.

U Dinka wodzowie rodów: a) **są z reguły przywódcami stad bydła (*ban wut* lub *wut ghok*)**; b) **czuwają nad kultem przodków**; c) mają prawo do związków endogamicznych.

